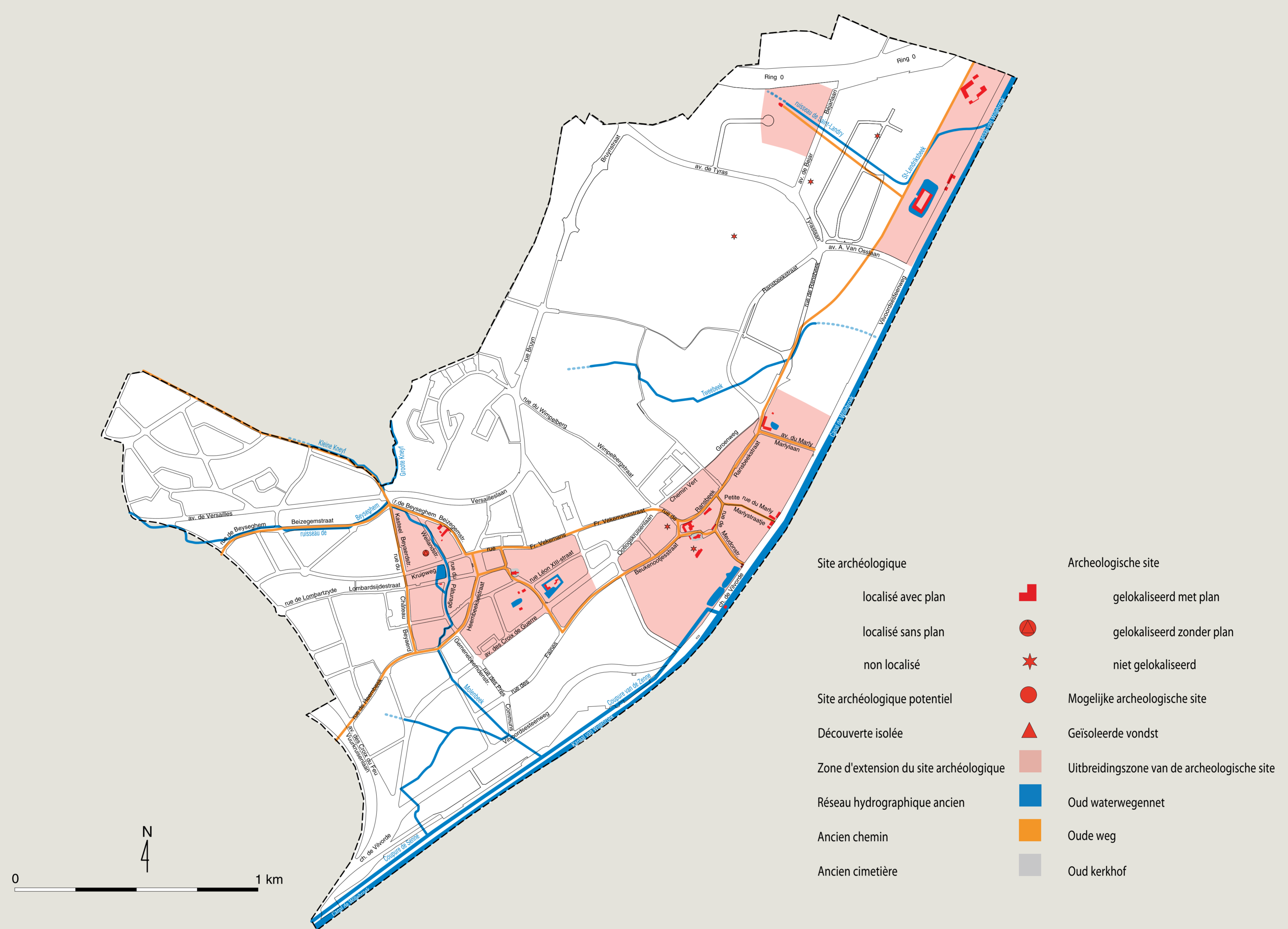

LE DESTIN DE DEUX VILLAGES

HET LOT VAN TWEE DORPEN

Les villages voisins de Neder-Heembeek et Over-Heembeek sont réunis en 1814 pour former une seule commune. Celle-ci sera finalement rattachée au territoire de la Ville de Bruxelles en 1921. Les deux noyaux villageois sont établis sur des petits promontoires dominant la vallée de la Senne. La carte archéologique y recense 28 sites et découvertes. Églises paroissiales, cimetières, auberges, fermes, moulins, châteaux et demeures de plaisance, voies de communication, réseau hydrographique... Le paysage des environs de Bruxelles au Moyen Âge et aux Temps Modernes est étudié dans son ensemble.

De buurdorpen Neder-Heembeek en Over-Heembeek werden in 1814 samengevoegd tot één enkele gemeente. Deze gemeente wordt in 1921 toegevoegd aan het grondgebied van de stad Brussel. Beide dorpskernen werden aangelegd op kleine heuvels boven de Zennevallei. De archeologische kaart toont 28 sites en ontdekkingen: parochiekerken, kerkhoven, herbergen, boerderijen, molens, kastelen en buitenverblijven, toegangswegen, een oud waternetwerk, ... Het landschap rond Brussel tijdens de middeleeuwen en de nieuwe tijd werd zo in zijn geheel bestudeerd.

1 Carte des sites et des découvertes archéologiques.
Kaart van de archeologische vindplaatsen en vondsten.

2 L'hospice dit De Kluis (Neder-Heembeek), façade occidentale, 2009 (A. Noirhomme).
Godshuis De Kluis in Neder-Heembeek, westelijke gevel, 2009 (A. Noirhomme).

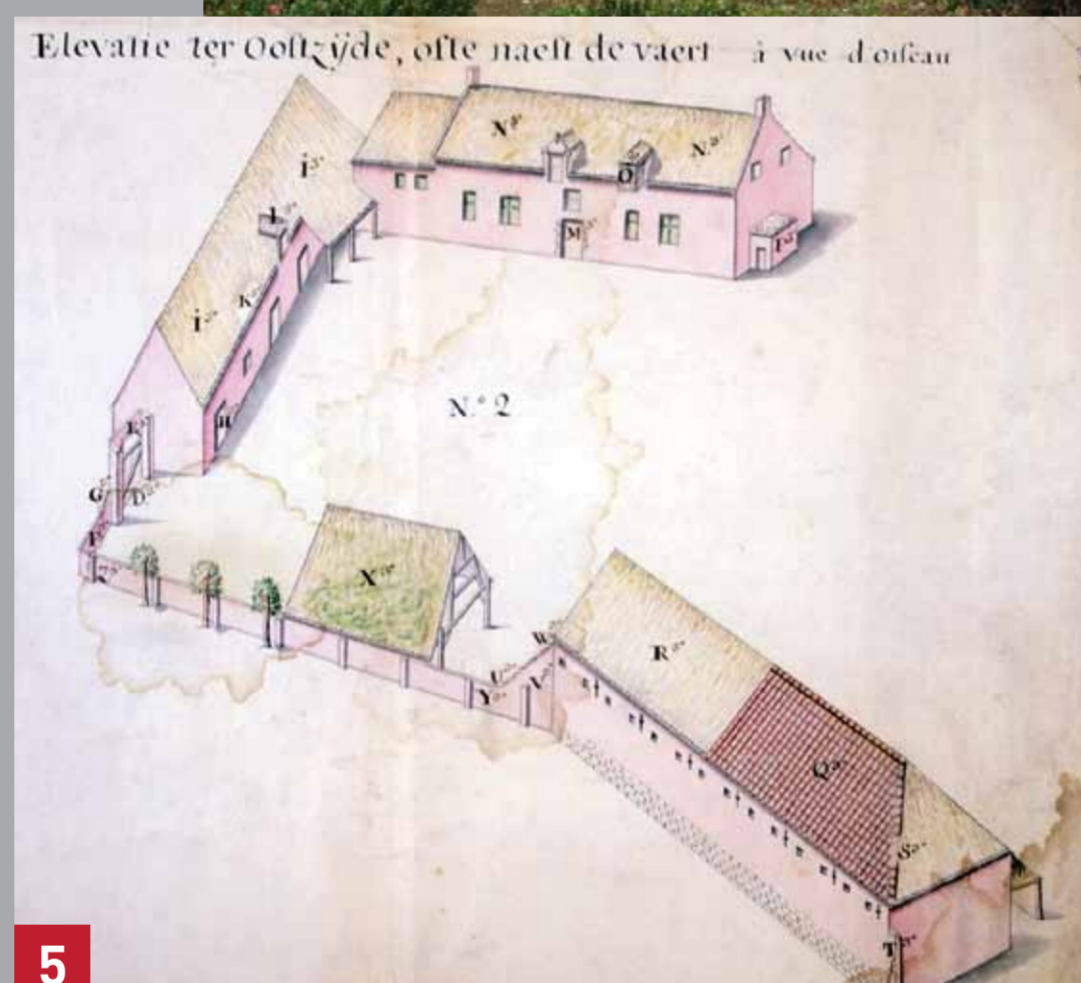
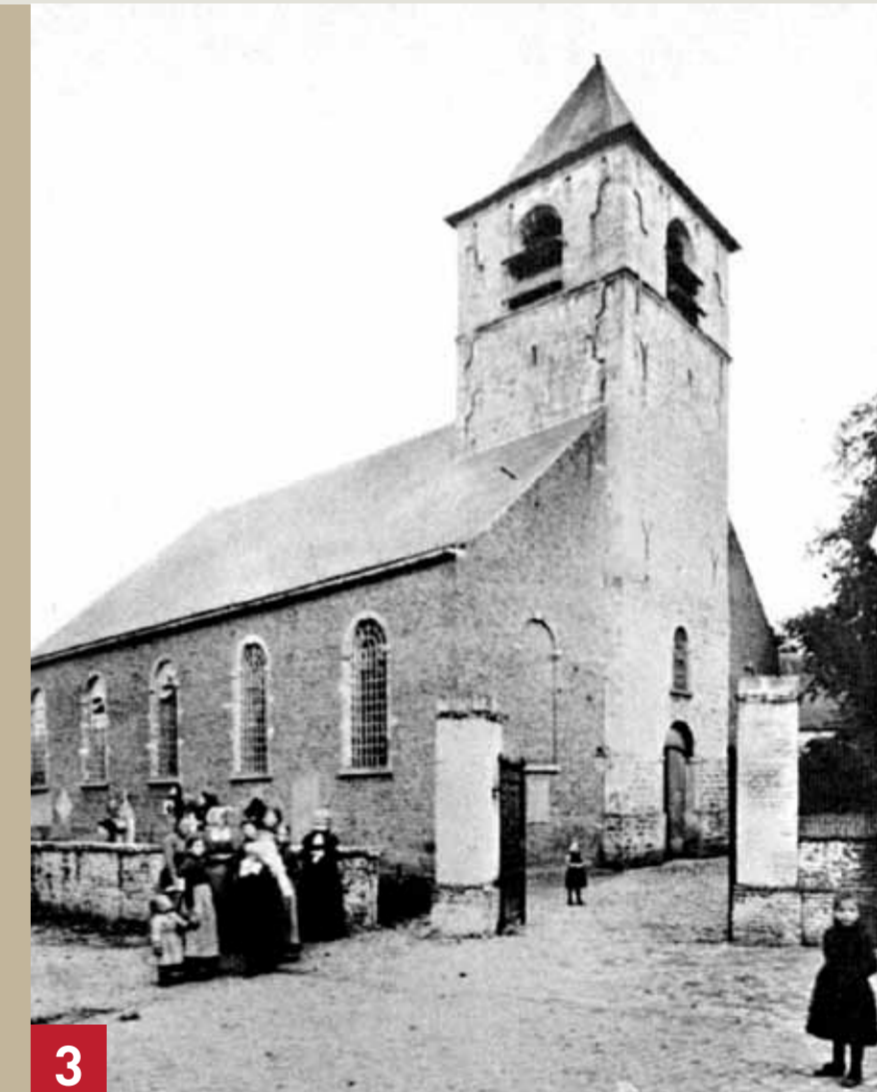
3 L'église Saint-Pierre à Neder-Heembeek (IRPA).
De Sint-Pieterskerk in Neder-Heembeek (KIK).

4 La ferme Den Bels à Over-Heembeek, rue de Beyseghem, 2010.
De boerderij Den Bels in Over-Heembeek, Beyseghemstraat, 2010.

5 La ferme de Moriensart à Ransbeek, un hameau de Neder-Heembeek, 1790 (AGR).
De boerderij Moriensart in Ransbeek, een gehucht van Neder-Heembeek, 1790 (AR).

6 Le Moulin à eau d'Over-Heembeek, 1887 (coll. Heembeek-Mutsaard).
De watermolen in Over-Heembeek, 1887 (verz. Heembeek-Mutsaard).

7 L'église Saint-Nicolas à Over-Heembeek, 2009 (A. Noirhomme).
Sint-Niklaaskerk in Over-Heembeek, 2009 (A. Noirhomme).

L'ÉVOLUTION D'UNE ÉGLISE

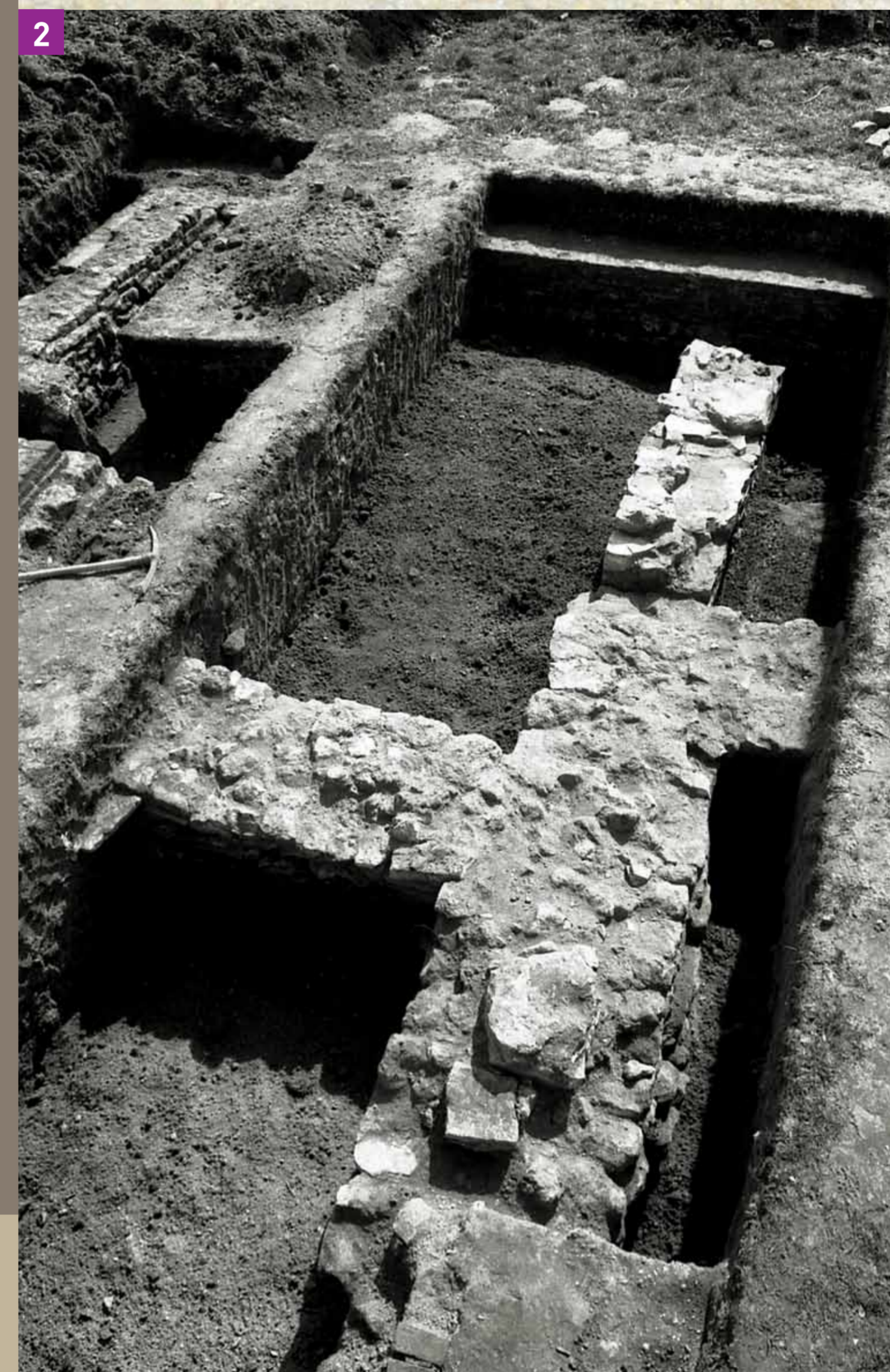
DE EVOLUTIE VAN EEN KERK

De l'ancienne église Saint-Pierre à Neder-Heembeek, il ne subsiste aujourd'hui que la tour romane. L'édifice a en effet été détruit par un incendie en 1932. Des fouilles archéologiques menées sur le site à la fin des années 1950 ont permis d'identifier plusieurs phases de construction. À un premier sanctuaire en bois érigé dans le courant du Xe siècle, succède une chapelle romane, complétée par une tour au XIIe siècle. L'église est encore agrandie par la suite. La dernière phase significative est l'adjonction de deux collatéraux en briques en 1860. Plusieurs sépultures ont été découvertes dans et autour de l'édifice (tombes en pleine terre ou avec cercueil, tombes maçonnées...).

Van de oude Sint-Pieterskerk in Neder-Heembeek rest vandaag enkel nog de romaanse toren. Een brand in 1932 legde het gebouw immers in de as. Archeologisch onderzoek, op het einde van de jaren 1950, kon verschillende bouwfases van de kerk onderscheiden. Een eerste houten heiligdom werd gebouwd in de loop van de 10e eeuw. Deze bescheiden bidplaats evolueerde naar een romaanse kapel, waaraan in de 12e eeuw een toren werd toegevoegd. Geleidelijk aan zal de kerk nog vergroten en een laatste belangrijke uitbreiding gebeurde in 1860 met de toevoeging van twee bakstenen zijbeuken. Tijdens de opgravingen werden verschillende graven gevonden (hetzij in volle grond, hetzij in kistgraven of in gemetselde tombes, ...), zowel binnen als buiten de kerk.

1

2

3

4

5

6

1 L'église Saint-Pierre et son cimetière. Détail d'une carte des biens des Hospices et de la Bienfaisance, 1814 (ACPASB).
De Sint-Pieterskerk en haar kerkhof. Detail uit een kaart met de goederen van de Godshuizen en van de Weldadigheid, 1814 (AOCMWB).

2 L'angle sud-est de la nef romane et le commencement du chœur, 1959 (J. Mertens).
De zuidoostelijke hoek van het romaanse schip en de aanzet van het koor, 1959 (J. Mertens).

3 Baie géminée sur la façade orientale de la tour, 2010.
Het tweelicht in de oostelijke gevel van de toren, 2010.

4 Plan général de l'église romane et sépultures.
Algemeen plan van de romaanse kerk en de graven.

5 Les fondations romanes présentent parfois des assemblages partiels en chevrons, 1959 (J. Mertens).
Op sommige plaatsen vertoonden de romaanse funderingen een (gedeeltelijk) visgraatverband, 1959 (J. Mertens).

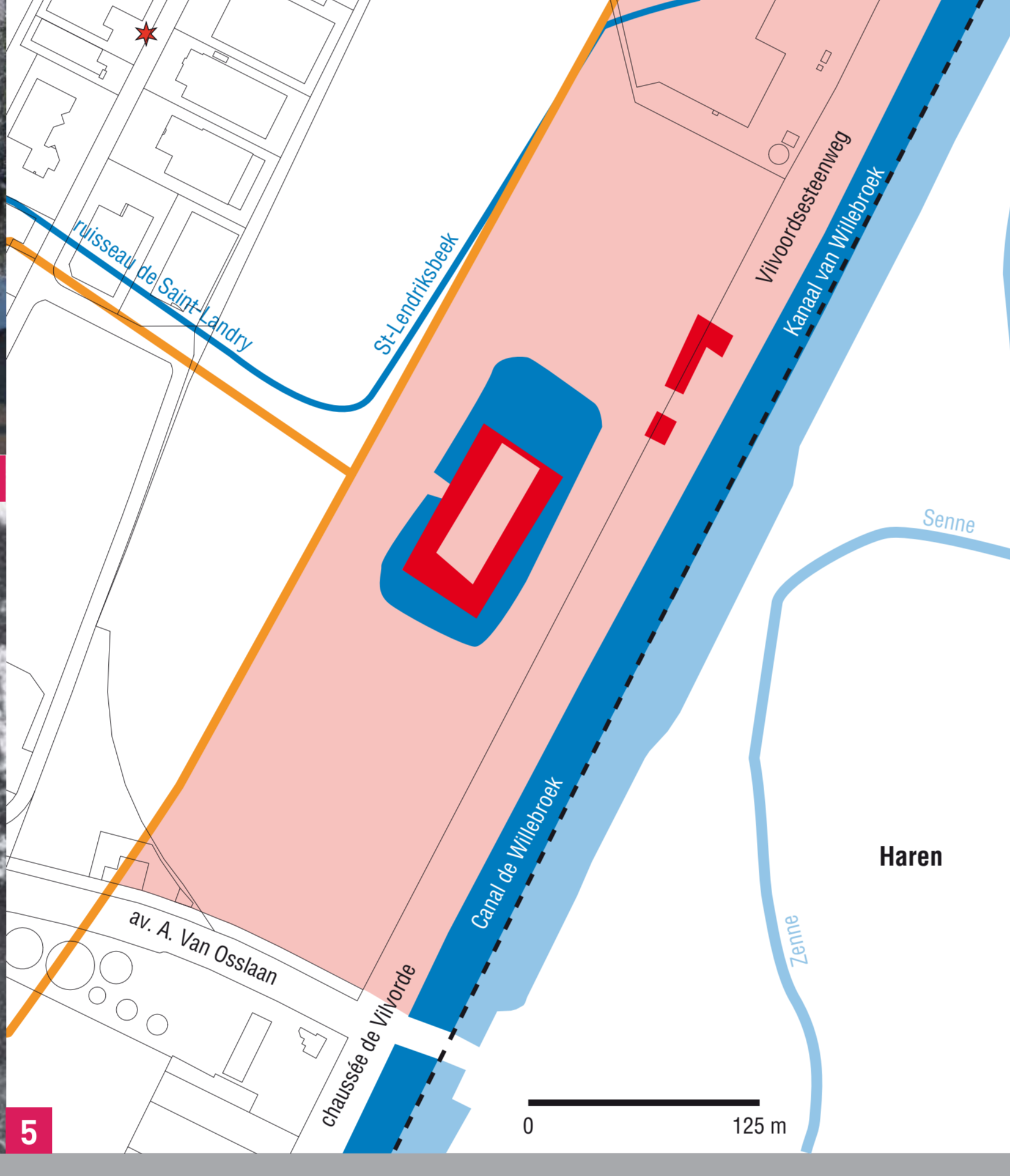
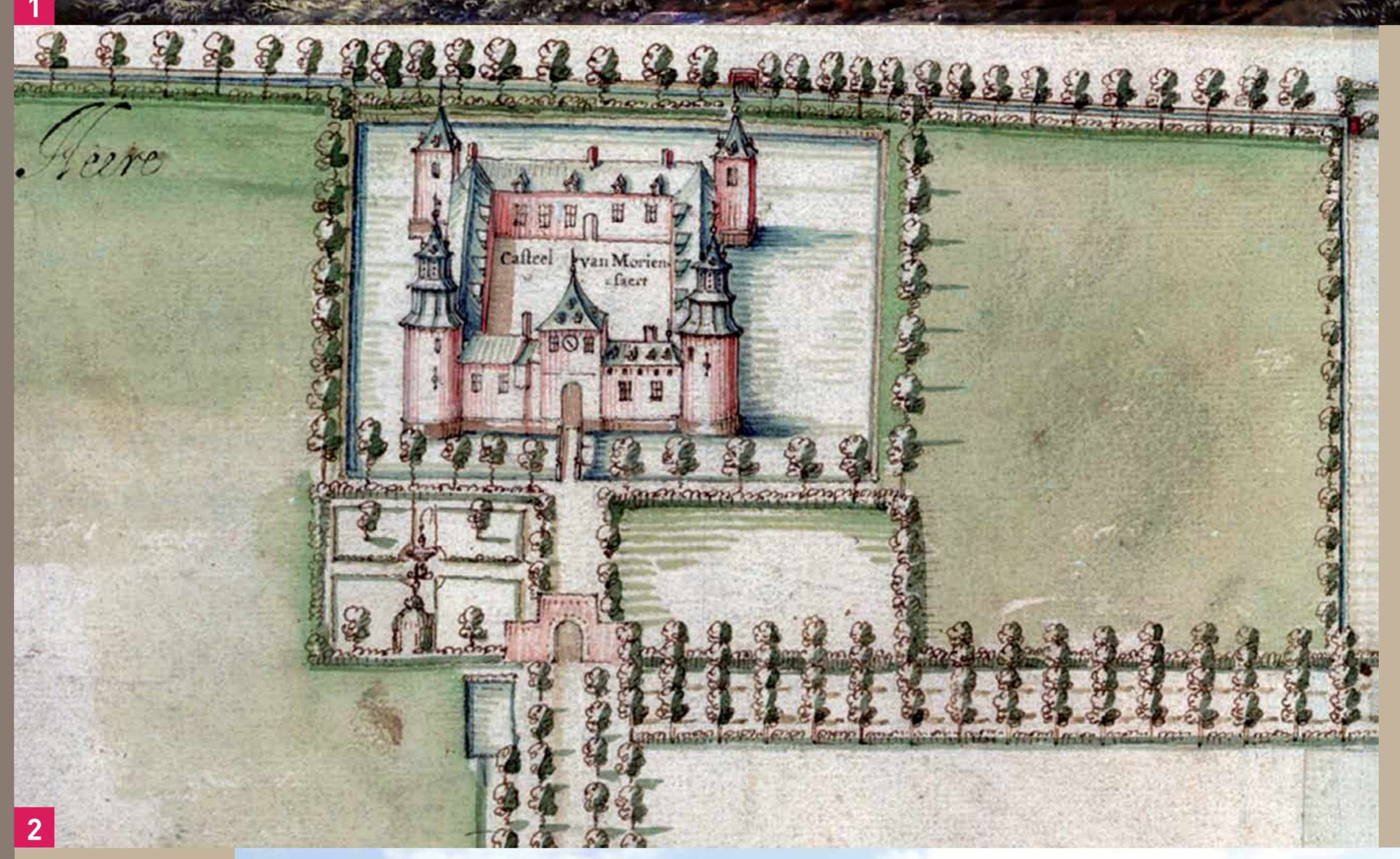
6 La tour romane de l'ancienne église Saint-Pierre, 2010.
De romaanse toren van de oude Sint-Pieterskerk, 2010.

LE TEMPS DES MAISONS DE PLAISANCE DE TIJD VAN DE BUITENVERBLIJVEN

Plusieurs châteaux et maisons de plaisance ont existé à Neder-Over-Heembeek : Beyaerd, Moriensart, château des Roses, Marly, Versailles... La plupart profitaient d'une vue sur la vallée de la Senne et le canal de Willebroek. L'ensemble le plus remarquable était le château de Meudon, construit entre 1759 et 1774. Vaste, la propriété était réputée pour ses jardins en terrasses descendant vers le canal. On y accédait soit à partir de la rue du Ramier – où existe encore un porche monumental –, soit depuis la chaussée de Vilvorde où se trouvent toujours deux pavillons à l'angle de la rue de Meudon. Le château fut finalement détruit en 1931 et son domaine aménagé en parc public.

Neder-Over-Heembeek was ooit rijk aan kastelen: Beyaerd, Moriensart, Château des Roses, Marly, Versailles, ... De meeste onder hen genoten van een zicht op de vallei van de Zenne en het kanaal van Willebroek. Het opvallendste geheel was ongetwijfeld het kasteel van Meudon, dat opgetrokken werd tussen 1759 en 1774. Dit complex genoot vooral faam door zijn tuinen en terrassen die afdaalden richting het kanaal. Men kon het kasteel bereiken via de Bosduifstraat waar zich nog steeds een monumentale poort bevindt, of via de Vilvoordstesteenweg waar we vandaag nog twee paviljoenen kunnen zien op de hoek met de Meudonstraat. Het kasteel werd afgebroken in 1931, en haar domein werd omgevormd tot openbaar park.

1 Olivier Le May, *Le château de Meudon*, 1783 (Eferding, Schloss Starhemberg).
Olivier Le May, *Le château de Meudon*, 1783 (Eferding, Schloss Starhemberg).

2 Le château de Moriensart à Neder-Heembeek. Détail d'une carte de l'atlas du canal, 1657 (AVB).
Het kasteel van Moriensart in Neder-Heembeek, detail uit de KanaalAtlas, 1657, (SAB).

3 Pavillon d'entrée du château de Meudon, chaussée de Vilvorde, 2009.
Toegangspaviljoen van het kasteel van Meudon, Bosduifstraat, 2009.

4 Le château des Roses à Over-Heembeek (coll. Heembeek-Mutsaard).
Het Château des Roses in Over-Heembeek (verz. Heembeek-Mutsaard).

5 Le château de Moriensart, au bord du canal de Willebroek. Extrait de la carte des sites et des découvertes archéologiques. Het kasteel Moriensart aan de oevers van het kanaal van Willebroek. Detail uit de kaart van de archeologische vindplaatsen en vondsten.

6 L'entrée monumentale du domaine de Meudon, rue du Ramier, 2009 (A. Noirhomme).
Monumentale toegangspoort tot het domein van Meudon, Bosduifstraat, 2009 (A. Noirhomme).

